

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

УДК 352(477)

І. А. Галіахметов

ПАРАДИГМА МУНІЦИПАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

У статті розглядаються філософсько-правові підходи щодо проникнення за допомогою абстрактного мислення в сутність муніципального права України, його змістовну частину і форми, причини і закономірності розвитку, з'ясування способу інституціоналізації парадигми зазначеного права як юридичного буття, його концепції, осмислення його місця в правовій системі.

Ключові слова: парадигма, місцеве самоврядування, муніципальне право, предмет науки муніципального права.

Постановка проблеми. Жодна галузь права не може існувати та розвиватися без чітко окреслених орієнтирів і ціннісних мірил, якими виступають, зокрема, правові принципи. Принцип є ідеологічною надбудовою, що слугує для правових норм певною загальною метою, у досягненні якої норми є засобами. Принципи не визначають зміст галузі права, а розкривають характер прав і правового регулювання [1].

Для муніципального права виявлення правових принципів має важливе теоретичне та практичне значення. Адже принцип – не тільки юридична категорія, оскільки він акумулює в собі ідейні витoki філософських, історичних, моральних і соціально-політичних світоглядів, є особливим об'єктом дослідження в усіх науках. Дати достатньо вичерпний перелік загальних принципів права також важко, тому що вони не мають достатньої чіткості та стабільної загальнолюдської цінності, які змістовно орієнтовані на світоглядні позиції той або іншої історичної епохи (цивілізації). Тому вони віддзеркалюються через змістовну частину філософсько-правової парадигми – раціональної методологічної моделі високого ступеня узагальнення, що володіє імперативною силою для багатьох дослідників і яка приписує їм розробляти конкретні проблеми правової філософії в руслі певних світоглядних посилянь та вихідних принципів пізнання. Парадигму можна розглядати як комплекс світоглядних принципів наукової спільноти.

Ступінь наукової розробки теми. Дослідженню теорії муніципального права і законодавства були присвячені праці та публікації багатьох українських учених, зокрема: М. О. Баймуратова, О. В. Батанова, В. Ф. Погорілка, О. В. Прієшкіної та інших.

Виклад основного матеріалу. Існують три провідні парадигми – природничо-правова, позитивно-правова (наприклад, соціогенний феномен) і неправова (розглядає пріоритет закону над правом; наприклад, філософські школи, як фа-цзя, макіавеллізм, марксизм-ленінізм), що складають так би мовити «Тріалог» [2, с. 573-574]. Нова (сучасна, цивілізаційна) парадигма в центр уваги дослідника ставить не об'єкти, а взаємодію між ними, акцентує увагу ні на стан, а на процес, на спрямованість часу й необоротність змін та містить основні принципи діалектики – принцип взаємозв'язку і принцип розвитку.

Філософський підхід передбачає проникнення за допомогою абстрактного мислення в сутність права на місцеве самоврядування, його змістовну частину і форми,

причини і закономірності розвитку, з'ясування способу інституціоналізації парадигми муніципального права як юридичного буття, його концепції, осмислення його місця в правовій системі.

Значним досягненням сучасної науки є створення синергетичної картини світу. Як зазначав В. І. Шинкарук, що «... стає помітною тенденція застосовувати принципи теорії самоорганізації систем (синергетики) до суспільствознавства» [3, с. 25]. До нової парадигми науки ввійшло розроблене синергетикою положення про те, що суперечності є наслідком відкритості та невірноваженості систем. Останні й слід розуміти як найглибше джерело розвитку. Зараз ми є свідками початку процесу прийняття нової парадигми вченими, які працюють у соціогуманітарних науках, у тому числі й у правознавстві [4, с. 13].

Аналізуючи право і суспільство взагалі потрібно враховувати принципи сучасної парадигми, відповідно до яких суспільство постає частиною матеріального світу, яка відособилася від природи і є формою спільної діяльності людей [5, с. 17-18]. Тоді його можна розглядати як систему, що самоорганізовується, тобто функціонує і розвивається на власній основі, сама регулює своє життя, власне існування і розвиток. Правильніше вести мову не про розвиток суспільства, а про його саморозвиток.

Процес самоорганізації, саморозвитку суспільства потребує регламентації. Найефективнішим засобом цієї регламентації виступає право.

Кожна галузева наука, керуючись загальними засадами філософії права, повинна: «1) розвинути її головні принципи стосовно до своєї галузі та 2) вказати засади реалізації отриманих висновків у певних умовах місця і часу» [6, с. 77].

Отже, під *муніципальним правом* частіше розуміють систему норм та принципів, які регулюють та охороняють суспільні відносини у сфері існування та функціонування місцевого самоврядування та інші тісно пов'язані з ним суспільні відносини. Тому можна стверджувати, що муніципальне право стосується, насамперед, безпосередньої і представницької місцевої (локальної) влади, а отже, воно належить до групи публічних галузей права. Звідси, муніципальне право найбільш тісно пов'язане із конституційним, адміністративним, фінансовим та іншими галузями. Загалом, конституційне право є найбільш важливим підґрунтям для створення і функціонування муніципального права.

Відразу хотілося б зазначити, що термін «муніципальне право» не зовсім точно відображає предмет регулювання і охорони, оскільки, як уже зазначалося, норми цієї галузі спрямовані, насамперед, на місцеве самоврядування. Окрім цього, Конституція і законодавчі акти України не використовують термін «муніципалітет». Він є нетрадиційним для нашої юридичної науки і практики. Але приблизно аналогічні зауваження можуть бути висунуті й щодо термінів «комунальне право», «право місцевого самоврядування» тощо.

Разом із тим, у більшості національних правових систем світу використовується саме термін «муніципальне право», а тому він дедалі більше поширюється і в нашій правовій системі.

Дійсно, важливе значення для розуміння предмета науки муніципального права має виявлення того принципового орієнтира відправної ідеї, яка розкриває сутність предмета науки муніципального права та орієнтує муніципально-правове знання. Такий відправний принцип повинен являти собою основоположну ідею, яка пронизує муніципально-правове законодавство та сприймається як основний логічний вузол усіх теоретичних конструкцій. Така ідея об'єктивується у категоріях граничного рівня узагальнення, які охоплюють сферу муніципально-правових відносин і прямо або опосередковано проявляються у нормах та інститутах муніципального права [7, с. 63].

Цим вимогам відповідають дві взаємопов'язані категорії – «влада» та «свобода». Велика юридична енциклопедія під владою розуміє «соціальне відношення, що

проявляється у можливості і праві одного суб'єкта або групи приймати рішення, що набувають обов'язковий характер для іншого суб'єкта або групи... Суб'єктом влади може бути соціальна спільнота... Соціальна влада – це розподіл положення в соціальній структурі, статусів, посад і привілеїв» [8, с. 93-94]. Одночасно свобода у вузькому смислі слова – суб'єктивна можливість людини і громадянина здійснювати конкретні дії, засновані на її конституційних правах і обов'язках [8, с. 539].

Дійсно, всі дослідники феномена місцевого самоврядування, як об'єкта муніципально-правового регулювання, задають питання: саме яка влада здійснюється на місцевому територіальному рівні? У більшості можна об'єднати цих авторів у три групи:

1) ті, які твердять, що муніципальна влада – це не державна влада (В. Є. Чиркін) або «відносно самостійний вид влади в системі народовладдя» (В. Ф. Погорілко);

2) ті, які вважають, що муніципальна влада – це різновид державної влади (В. І. Борденюк, який вважає, що відбувається своєрідне «злиття» влади державної і влади територіальної громади, внаслідок чого остання втрачає природу громадської і набуває статусу «державної») ^{Прим.} або як вид публічної влади (О. В. Батанов, Н. А. Антонова, О. А. Давиденко, В. В. Кравченко);

3) група вчених, що займають проміжну позицію, – тобто на їхню думку, в місцевій владі співвідносяться два начала: суспільне і державне (М. П. Орзіх, Є. С. Шугріна).

Безумовно, муніципальна влада володіє ознаками, що притаманне державній владі. До них, як правило, відносять: чітко виражений інституціоналізований характер, тобто місцеве самоврядування запроваджується не за ініціативою самого населення, а в силу закону, і є обов'язковим; наявність специфічного відокремленого апарату, що здійснює цю владу; безперервність у часі; універсальність, всезагальність; заснування на законах та інших нормативно-правових актах; здійснення влади на певній території по відношенню до всіх осіб, що знаходяться на ній; встановлення місцевих податків і зборів; самостійність формування бюджету (*на думку російського правознавця Є. С. Шугріної. – І.Г.*).

Академік РАН В. С. Нерсисянц зазначав, що у відповідності з лібертарно-юридичним трактуванням предметом юриспруденції є свобода. Тому ми розглядаємо юриспруденцію як науку про свободу – науку про свободу в її всезагальній і необхідній правовій (державно-правовій) формі [9]. Тобто «свобода» носить абстрактний характер і фактично ототожнюється з ідеєю і сучасним поняттям права, ядром якого є права і свободи людини.

На філософському рівні зазначені категорії знаходять методологічне пояснення у категоріях необхідного (належного) та можливого (дозволеного). Свободи не можна досягнути без усвідомлення необхідності підпорядкування, дотримання правил, керованості, а отже, включення у відносини влади. Влада, у свою чергу, не може забезпечити прогрес суспільства та держави без визнання самостійності, широких можливостей та підтримки активності кожної людини, а також різних соціальних спільностей. Тому свобода завжди є межею для влади, а влада встановлює межі свободи. При цьому мірою їх співвідношення є ступінь розумного поєднання можливого та належного, а деякий термінується об'єктивними умовами, формалізованими у соціальних нормах, насамперед, правових. Тобто, на думку Н. О. Богданової, принциповим орієнтиром для предмета науки проголошуються категорії «влада» і «свобода», які «на наступному ступені адаптації до пізнання

^{Прим.} Див.: Борденюк В. Деякі аспекти співвідношення державного управління і місцевого самоврядування в контексті реформи адміністративного права / Василь Борденюк // Вісник Української Академії державного управління при Президентові України. – 2000. – №1.

предмета науки уточнюються і утворюють парну категорію – «державна влада» і «громадянська свобода» [10, с. 13] (*У нашому випадку, це парна похідна категорія – «муніципальна влада» та «муніципальні права і свободи».* – І. Г.). Вони, як і інші парні категорії, фіксують їх єдність, так і протилежність. Однак у разі категоріального «зіткнення» у конституційному та адміністративному праві спостерігається ситуація, коли на одному полюсі правових відносин між державою та суспільством (людиною, громадянином) знаходиться державна влада, яка завжди пов'язана з підпорядкуванням, що зумовлює примус заради підтримання правопорядку та здійснення управління, а на другому – її протилежність, контрагент – громадянська свобода, яка обмежує владу або зобов'язує її до певних дій [10, с. 15].

У науковій літературі відсутнє загальноновизнане, універсальне розуміння влади. Як зазначає І. А. Азовкін: «... важко знайти інше поняття, яке тлумачилось би настільки порізно» [11, с. 11]. Е. А. Юртаєва розглядає владу у якості різних іпостасей: 1) влада як спосіб формування органів влади; 2) влада як форма здійснення політичної діяльності; 3) влада як критерій для розмежування методів правового регулювання (публічно-правовий, приватноправовий) [12, с. 12]. Владу – це такий тип комунікації всередині формальної організації, якому учасник організації згодний підпорядковуватися; іншими словами, такий, якому він згодний надати право визначати те, що він повинен робити по відношенню до організації. Згідно з цим визначенням, у влади два аспекти. Перший, суб'єктивний аспект пов'язаний із тим, що людина погоджується визнати даний тип комунікації (порядок). Як пише Ж.-П. Жакке, «Влада, щоб зберегти, повинна ґрунтуватися на згоді з боку тих, якими управляють; якщо такої згоди не має, то влада заснована виключно на силі не може сподіватися на тривалий строк існування. Ця згода може бути набута шляхом звернення або до віри, або до участі громадян» [13, с. 51].

Другий, об'єктивний аспект пов'язаний із тими особливостями комунікації, які спонукають людину визнавати її владою. Владу формується і всередині різних соціальних об'єднань, в різноманітних соціальних відносинах, тобто існують рівні влади, носіями їх є держава, громадські органи, недержавні органи. Раніш на підставі того, чиї інтереси виражає влада, виділяли владу загальнонародну, класову. За сучасних умов на підставі приватних і публічних інтересів відрізняють публічну і приватну владу, відповідно функціонування влади здійснюється на двох рівнях соціальної структури суспільства: публічному і приватному. Приватний рівень діє в малих групах, публічний же включає в себе державну владу і корпоративну владу. На публічному рівні відрізняється і муніципальна публічна влада місцевої громади.

Тобто у таких відносинах завжди чітко протиставляється суб'єкт та об'єкт влади, її носій та виконавець. У системі координат «муніципальна влада» – «муніципальні права і свободи» такого протиставлення немає. У механізмі місцевого самоврядування, з одного боку, суб'єкт муніципальної влади – територіальна громада та, з іншого – носій муніципальних прав і свобод – співпадають. Муніципальна влада є, по-перше, засобом реалізації муніципальних прав і свобод, а по-друге, самі муніципальні права та свободи, за умови їх чіткої регламентації та забезпечення, є гарантією стабільності й ефективності муніципальної влади [7, с. 64-65].

Саме ідея, на думку українських учених-муніципалістів, яка міститься у парних категоріях «муніципальна влада» і «муніципальні права та свободи», складає сутність *предмета* науки муніципального права, проявляється у змісті об'єктів, які вивчаються цією наукою, відображаються у її поняттях та інших теоретичних конструкціях. Вона виступає у ролі своєрідної філософії та ідеології муніципального права.

Висновки. Аналіз природи місцевої (муніципальної) влади дозволяє зробити висновок про те, що в ній одночасно співвідносяться дві засади: суспільне і державне.

При цьому необхідно наголосити про те, що існування в теперішній час конституційного розподілу державної влади і місцевого самоврядування на дві самостійні владні структури має під собою практичне підґрунтя.

Чи навряд можливо і необхідно відстоювати тезу про те, що місцеве самоврядування повністю незалежне від держави. Дійсно немає протистояння місцевого самоврядування і центральної державної влади, вони діють спільно на засадах принципу субсидіарності, – взаємно доповнюючи один одного. Адже одним із аспектів значення принципу субсидіарності у конституційному праві, наприклад, є те, що він обґрунтовує правовий механізм розподілу владних повноважень від нижчих до верхніх рівнів (поверхів) публічної влади, тобто передбачає *expressis verbis* самодостатність відповідного рівня влади, здатного самостійно і відповідально виконувати увесь масштаб завдань і владних функцій. У Конституції України принцип субсидіарності закріплюється в нормі ст. 7 про конституційну гарантію місцевого самоврядування. За сутністю, у даному випадку, зміст субсидіарності полягає у процесах самоорганізації та саморегулювання суб'єктів муніципально-правових відносин.

Отже, за своєю природою місцеве самоврядування – це не тільки публічна влада (право на володарювання у громадянському суспільстві), це більш складний за своєю внутрішньою структурою феномен. Цінність місцевого самоврядування полягає в тому, що його необхідність громадянському суспільству обумовлене як фактор запобігання громадянським та міжособовим (сусідським) війнам населення на тій чи іншій території держави шляхом встановлення місцевого правового миропорядку, і в той же час це – інструмент розвитку і вдосконалення первинних ланок громадянського суспільства, тобто місцеве самоврядування – це інститут демократії. Власною владною структурою в місцевому самоврядуванні є органи місцевого самоврядування – в повній відповідності із ч. першою ст. 5 Конституції України. Владна діяльність в системі функціонування місцевого самоврядування здійснюється також населенням – жителями територіальної громади – безпосередньо через місцевий референдум, місцеві вибори, збори громадян, народну правотворчу місцеву ініціативу (ініціативу), органи самоорганізації населення, зібрання (конференції) громадян, громадські слухання та форми звернення громадян до органів місцевого самоврядування.

Таким чином, в системі місцевого самоврядування мають прояв такі форми безпосереднього вираження публічної влади, які відсутні або асоціюються із системою влади державної. На нашу думку, у випадку не визнання феномена місцевого самоврядування державною владою поза увагою будуть знаходитися не лише притаманні місцевому самоврядуванню і надзвичайно важливі для розвитку громадянської ініціативи і самостійності публічно-владні форми діяльності населення та безпосередня демократія на місцях.

Тобто державна влада і місцева (муніципальна) влада – це лише два напрями, за яким народ здійснює свою владу. «Категорія влади настільки багатопланова, що із рівною підставою може бути розглянута і як передумова управління або самоврядування, і як здатність до підпорядкування або самопідпорядкування. Справа лише в тому, з якої точки зору... підходити до з'ясування даної проблеми» [14, с. 9].

У світовій юридичній практиці розуміння терміну «управління» (англ. *Governance*) за останні десятиліття змінилося у відповідь на соціальні, економічні та технічні зміни. Має місце відповідний відхід від поняття *government*, що визначаємо суворо державою (нацією), до більш всеосяжного поняття *governance*, адже враховуються вклад різних рівнів управління (глобального, міжнародного, регіонального, місцевого) і ролі приватного сектора, неурядових суб'єктів і громадянського суспільства (Порівняйте: *local self-government* та *local self-governance*).

Таким чином, публічне регулювання – це впорядкування відносин шляхом не тільки офіційно-владного встановлення державою, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями різноманітних загальнообов'язкових правил, але і за допомогою опрацьованих самим суспільством, колективом громадян і недержавними органами норм і правил.

Адже, по-перше, публічне регулювання, як і управління, уявляє собою процес. По-друге, регулювання є впливом на поведінку людей. Зв'язок регулятивного впливу норми на поведінку відмітив свого часу американський психолог Т. Шибутані: «Чим більш усталені норми, тим менш вірогідно, що люди їх усвідомлюють» [15, с. 42]. По-третє, регулювання обумовлює поведінку людини по відношенню до інших людей у всіх сферах своєї діяльності. По-четверте, регулювання носить системний характер.

Вплив на суспільні відносини відбувається за допомогою взаємопов'язаних елементів, що походять із різних соціальних норм. Публічне регулювання здійснюється за допомогою функціонування різних видів публічної влади. Вид публічної влади, на думку П. А. Мінакова, визначається відповідною спільнотою людей, яка виступає в якості її безпосереднього, визнаного джерела [16, с. 75]. Зокрема, на сучасному етапі виділяють наступні види публічної влади: наддержавну, державну, муніципальну і публічну владу громадських об'єднань. Деякі вчені виділяють корпоративну владу [17, с. 53]. При цьому під корпоративною владою розуміють владу громадських об'єднань. Публічна влада кожного із видів може здійснюватися на різних рівнях, і перелік таких рівнів індивідуальний для кожного виду влади.

Так в залежності від територіальних основ місцевого самоврядування виділяють три рівня місцевої (муніципальної) влади:

- 1) місцева муніципальна влада в межах територіальних сільських громад;
- 2) муніципальна влада в межах міста;
- 3) муніципальна влада в межах міських та сільських (селищних) поселень.

Саме на цих рівнях спостерігається початок дії правових норм про місцеве самоврядування. На всіх рівнях місцевої публічної влади функціонують свої регулятори. За допомогою соціальних регуляторів досягаються цілі публічного управління на місцях.

Таким чином, саме місцеве публічне управління є формою прояву місцевої (муніципальної) влади, а місцеве регулювання у свою чергу функцією місцевого (муніципального) управління і засобом місцевої (муніципальної) влади. Положення, що регулюють місцеве управління, наприклад, містяться в конституціях всіх суб'єктів американської федерації. США взагалі є унікальною державою з точки зору формування і оформлення системи публічного управління. Це єдина країна у світі, де державне (публічне) управління не набуло крайніх форм ані в бік централізації, ані в бік децентралізації. Діюча система державного управління заснована на співвідношенні сильної центральної влади, сильної влади штатів і розгалуженої влади місцевих громад.^{Прим.}

На основі історико-політологічного аналізу дослідження понять та форм реалізації суспільного самоврядування і принципу самоврядування можна прийти до висновку, що поняття місцевого самоврядування постійно розвивається. Еволюція місцевого самоуправління, таким чином, багатократно посилила державну природу муніципальних інститутів, поєднавши місцеві справи з загальнодержавними і поставив виборні органи місцевого самоврядування в адміністративну і фінансову залежність від уряду, міністерств та інших відомств. Це «остаточно відтіснило елементи місцевого самоуправління в муніципальній організації і діяльності на другий план», перетворивши

^{Прим.} Див.: Малахіна С.Н. Административная децентрализация в Российской Федерации / Светлана Николаевна Малахина. – Воронеж: Изд-во Воронежского гос. ун-та, 2005. – 335 с.

муніципальне управління в «різновид виконавчої діяльності, що здійснюється в межах загальної державної політики» [18, с.18].

Список використаної літератури

1. Лукашева Е. А. Принципы социалистического права / Е. А. Лукашева // Советское государство и право. – 1970. – №6. – С. 21-29.
2. Бачинин В. А. Энциклопедия философии и социологии права / В. А. Бачинин. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2006. – 1093 с.
3. Шинкарук В. І. До питання про принципи деалектики як методології суспільствознавства / В. І. Шинкарук // Філософська і соціологічна думка. – 1993. – №9-10.
4. Філософія права: навч. посіб. / О. О. Бандура, С. А. Бублик, М. Л. Зайчківський; за заг. ред. М. В. Костицького, Б. Ф. Чміля. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 336 с.
5. Гвоздік О. І. Раціональність: загальна теорія та логіка історії: моногр. / О. І. Гвоздік. – К.: Українська академія внутрішніх справ, 1994. – 114 с.
6. Петрова Л. В. Нариси з філософії права: навч. посіб. / Л. В. Петрова; за ред. проф. В. О. Чефранова. – Харків: Нац. юрид. акад. України, 1995. – 260 с.
7. Муніципальне право України: підруч. / В. Ф. Погорілко, М. О. Баймуратов, Ю. Ю. Бальций; за ред. М. О. Баймуратова. – 2-ге вид., доп. – К.: Правова єдність, 2009. – 720 с.
8. Большая юридическая энциклопедия / В. В. Аванесян, С. В. Андреева, Е. В. Белякова. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 688 с.
9. Нерсисянц В. С. Философия права: либертарно-юридическая концепция / В. С. Нерсисянц // Вопросы философии. – 2002. – №3. – С. 3-15.
10. Богданова Н. А. Система науки конституционного права / Н. А. Богданова. – М.: Юристъ, 2001. – 256 с.
11. Азовкин И. А. Демократический характер государственной власти в СССР и механизм ее осуществления / И. А. Азовкин // Советское государство и право. – 1968. – № 9. – С. 11-20.
12. Гражданин, закон и публичная власть / ред. кол. А. Ф. Ноздрачѐв, А. Е. Постников, Ю. А. Тихомиров; Ин-т законодательства и сравнительного правоведения при Правительстве РФ. – М.: НОРМА, 2005. – 368 с.
13. Жакке Ж.-П. Конституционное право и политические институты. учебн. пособ.: пер. с фр. / Ж.-П. Жакке; пер., вступ. ст.: В. В. Маклаков. – М.: Юристъ, 2002. – 365 с.
14. Степанов И. М. Советская государственная власть / И. М. Степанов; отв. ред. В. Ф. Коток. – М.: Наука, 1970. – 148 с.
15. Шибутани Т. Социальная психология: пер. с англ. / Т. Шибутани. – М.: Прогресс, 1969. – 535 с.
16. Минаков П. А. Публичная власть: политологический аспект: моногр. / П. А. Минаков. – Уфа: РИЦ БашГУ, 2008. – 200 с.
17. Югов А. А. Правовые основы публичной власти в Российской Федерации: моногр. / А. А. Югов. – Екатеринбург: Издательство УрГЮА, 1999. – 121 с.
18. Черкасов А. И. Сравнительное местное управление: теория и практика / А. И. Черкасов. – М.: Форум, ИНФРА-М, 1998. – 156 с.

Стаття надійшла до редакції: 12.12.2013 р.

I. A. Ghali Ahmetov

PARADIGM OF THE MUNICIPAL LAW OF UKRAINE

The article considers philosophical and legal aspects of understanding of essence of the municipal law, its structure and forms, the reasons and tendencies developments. On pages of article find out the judgement methods of paradigms of the municipal law as scientific

phenomenon, its concepts. The factor improving the municipal law take into account for determine its role and place in legal system of Ukraine.

Keywords: *paradigm, local self-government, municipal law, object of science of the municipal law.*

УДК 352(477):351.88.(045)

О. Б. Циклаурі

ПРАВОВА ЛЕГАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНЦІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ У СФЕРІ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Стаття розкриває стан сучасного вітчизняного правового та організаційного забезпечення транскордонного співробітництва щодо конституційно-правової регламентації статусу територіальних громад та органів місцевого самоврядування у транскордонному співробітництві на підставі аналізу проблем розвитку міжрегіональної співпраці в сучасній Україні.

Звертається увага, що найбільш актуальним в сучасних умовах міждержавної інтеграції, виявляється посилення та розширення транскордонного співробітництва на локальному рівні, розвиток перспективних напрямів транскордонного співробітництва місцевих і регіональних органів влади з муніципалітетами прилеглих до України територій.

Зроблено висновок щоналежна реалізація міжнародно-правових зобов'язань із забезпечення транскордонного співробітництва Україною дозволить посилити євроінтеграційні процеси на регіональному та локальному рівнях, а також про необхідність приділяти більше уваги залученню до участі у транскордонному співробітництві територіальних громад та органів місцевого самоврядування, як безпосередніх та первинних суб'єктів співпраці.

Відсутність нормативно-правової регламентації повноважень територіальних громад та органів місцевого самоврядування, а також державної підтримки участі зазначених суб'єктів у процесі транскордонного співробітництва в Україні займає суттєве місце серед гострих проблем сьогодення, які постали перед нашою державою і потребують невідкладного вирішення.

Ключові слова: *транскордонне співробітництво, територіальна громада, органи місцевого самоврядування, єврорегіон, міжрегіональне співробітництво, компетенція місцевого самоврядування, локальна демократія*

Постановка проблеми. Важливу роль у процесі європейської інтеграції України відіграє транскордонне співробітництво, воно є одним з найпотужніших чинників процесу європейської інтеграції та інструментів розвитку прикордонних територій країн Європи. Зокрема, транскордонне співробітництво є важливою складовою міжнародної правоздатності територіальних громад та органів місцевого самоврядування. На цей час прийнята низка нормативних актів, що стимулюють розвиток цієї форми міждержавного співробітництва. Важливість сфери міжнародного співробітництва органів місцевого самоврядування для української держави та суспільства, як порівняно нового явища, полягає у тому, що воно утворює, умовно кажучи, ґрунт для локальної демократії.

Сьогодні потребують подальших досліджень проблеми активізації транскордонного співробітництва, удосконалення теоретичних засад та розробки